

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 18. V Gorici, dne 30. septembra 1913. Tečaj IX.

Obseg: 1. Veliki renski bobovec jako priporočljiva vrsta jabolk; 2. Rahljanje zemlje z razstrelbo; 3. Gospodarske drobtinice; 4. Kmetovalčeva opravila v mesecu oktobru; 5. Vprašanja in odgovori; 6. Osebnosti; 7. Poročila; 8. Društvene vesti; 9. Natečaj in razglas državnih štipendijev; 10. Razglas za naročbo ameriških trt; 11. Na novo pri-glašeni udje za pristop k „Gor. kmet. društvu“.

Veliki renski bobovec jako priporočljiva vrsta jabolk.

V Novemestu (Rudolfovem) na Dolenjskem izhaja dvakrat na mesec lokalni časnik »Dolenjske novice«, kateri prinaša tudi gospodarske članke. V letošnji 18. številki tega časopisa z dne 25. septembra čitam v razpredelu »Gospodarske drobtinice« to-le: »Jabolk letos na Kranjskem ne bomo mnogo pridelali, ker so škodili pozni pomladni mrazovi in pa dolgotrajno deževno vreme ob času cvetja. Samo poznocvetoče vrste v višjih legah so manj trpele. Kar je pa jabolk le ostalo, bodo pa lahko lepo dozreela in bodo nedvomno precej draga. Le-to bi bilo priporočati našim sadjerejcem, da sadja ne otresajo, marveč zlasti letos, ko ga je malo, skrbno obero, da se bo dlje ohranilo; dobili bodo zanj lepe denarce.«

Te vrstice mi dajejo povod, da pišem današnji članek. Kako sem do tega prišel, razvideli bodo čitatelji lahko takoj.

Veliki renski bobovec, nemški »Grosser rheinischer Bohnapfel« imenovan, spoznal sem že pred 44 leti za jako rodovitno, ter izborno, okusno, posebno dolgotrajno, toraj povsem jako priporočljivo jabolko. To jabolko sem spoznal na Ogorskem na kmetijski akademiji v Ogorskem Staremgradu (Ungarisch Altenburg). Ko sem bil vodja nekdanjše deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi sem, sicer pa ne vem sam prav

za prav kako, popolnoma prezrl, da se te vrste v tamošnji drevesnici ni razmnoževalo. Ko pa se je šolo na Slapu opustilo, ter jo premestilo na Grm na Dolenjskem (1886), upeljal sem to jabolčno vrsto v tamošnje drevesnico. Cepiče te vrste sem naročil iz njene domovine Nemčije, namreč iz drevesnice najbolj slovečega nemškega pomologičnega zavoda v Reutlingen. Leta 1895 sem posadil na lastnem vrtu v Novem mestu dvanajst na Grmu kupljenih raznovrstnih jabolčnih visodebelnatih drevesc, med katerimi se je nahajalo tudi eno velikega renskega bobovca. To drevesce se je odlikovalo od drugih po svoji bujni rasti, po lepo razviti kroni, osobito pa po njegovi veliki rodovitnosti. Vsako leto mi ravno ta bobovec obilno rodi in sicer daja takšna jabolka, da sem z njimi več kakor zadovoljen in sicer bodisi glede njihove lepote in dobrote, osobito pa glede njihove dolgotrajnosti. Še meseca julija postrežem lahko z njimi, seveda, če se poprej ne pojedjo, kar pa se navadno zgodi. Ravno ko so, bile jablane letos v najlepšem in obilnem cvetju, je padlo nekega dne par centimetrov snega. Žalostno sem zrl na svoj vrtec, ter si mislil: »Svet križ božji, ob jabolka smo«. In res zgodilo se je z vsemi vrstami tako ruzun z bobovcem. Na vseh ednajstih drevesih nisem pridelal vsega skupaj kakor za dober klobak jabolk, a z bobovca pa sem obral 25. septembra dva velika jerbasa prav lepih jabolk in sicer takih, kakoršnih gre — seveda najdebelejših — le 7 na kilogram. Bilo bi sicer teh jabolk lahko še več, da niso vsled piškavosti že pred dozorenjem pocepala na tla. Piškava so bila jabolka ravno letos prav močno, izjemoma pa tudi bobovčeva. Pa ni čuda, da so se ravno letos na moj bobovec naselili jabolčni cvetoderi (*Anthonomus pomorum*) kakor tudi jabolčni tončiči (*Carpocapsa pomonella*), sicer so imeli vzroka dovolj, kajti na ostalih mojih jablanah, kakor tudi na onih mojih sosedov ni bilo nič jabolk.

Veliki renski bobovec zasluži toraj po vsem tem gotovo, da se ga tudi pri nas tako zaplodi, kakor se ga je zaplodilo že po Nemčiji ob reki Reni in drugod. Ako rodi namreč ta vrsta jabolk, pri takorekoč skrajno neugodnih vremenskih razmerah, kakršne so bile letos na Dolenjskem, že tako obilno in tako izborna sadje, zamore si misliti vsak, kaj bi pa še le bilo, če bi bile vremenske razmere ugodne. Zato bi bilo želeti, da bi si naši sadjerejci v takih krajih, kjer jabolka drugače dobro uspevajo, a te vrste ali sorte še ni, še to vrsto nabavili.

Da si pa ne bo kdo domišljaj, da le jaz bobovcu takšno glorijo pojem, nevedem naj to-le.

Štajerski deželni odbor je sklical leta 1910. posvetovalni shod sadjarskih strokovnjakov, koji naj bi določili na podlagi lastnih izkušenj, kakšne vrste jabolč in hrušk naj bi kmetovalci sadili v bodoče na Štajerskeu. Deželni odbor je izdal na to v nemškem in slovenskem jeziku tiskano brošuro, kateri so bile dodane barvane slike nekaterih vrst, in sicer pod naslovom: »Vzorna zbirka jabolč in hrušk za Spodnje Štajersko z 28 slikami«. V tej zbirki se nahaja med jabolčkami 15 vrst tudi renski bobovec na osmem mestu in sicer debelo tiskan. Opazka pod navedenimi vrstami pa se glasi: »Debelo tiskane vrste so posebno priporočljive«. Popis bobovca v tej brošuri pa se glasi tako-le:

15. Veliki renski bobovec.

»Zraste v drevesnici v lepa, ravna, čvrsta debla, katera se rada uporabljajo kot podlaga za takšne vrste, ki nimajo te dobre lastnosti kakor n. pr. za kardinal, belefleur, kosmač ananas itd. Ta vrsta je posebno pripravna za drevorede ob cestah. Drevo nastavlja krono visoko, je krepke rasti ter sploh krepko, zdravo in trpežno. Cvete pozno, rodi redno in zelo bogato. Uspeva v dobri, močni in tudi težki zemlji. Le na suhih ali pa premokrih tleh postane drevo rado rakavo. Vspeva tudi v hladnih in visokih, da celo vetrovnih legah. Veter ne otrese sadu zlehka. Obira naj se sad šele v drugi polovici oktobra, drži se pa, če je pravilno shranjen celo nad eno leto. Sad je posebno dober tudi za sušenje in za jabolčnik. Meso je čvrsto, sad je precej težak in zaradi trpežnosti zelo priljubljen v kupčiji. Razpošilja se le nezavit, kar prosto v sodih obloženih s papirjem ali kar celo naravnost spravljen v železniške vozove.«

Kakor v ti brošuri, tako ali prav za prav še bolj pohvaljen je veliki renski bobovec v strokovni, izvrstno pisani, ter z obilo slikami prevedeni, tretji izdaji knjige: »Praktische Anleitung zum rationellen Betriebe des Obstbaues«, katero je spisal niže avstrijski sadjarski deželni nadzornik, g. Josef Löschnigg (Lešnik^o). Popis te jabolčne vrste končuje Löschnigg z besedami: »Bobovec je gospodarska vrsta prvega reda.

*) Kdor bi si želel to res izborno knjigo kupiti, naroči si jo lahko pri knjigo-tržcu A. Hartleben na Dunaju.

Da bi se ta vrsta jabolk na Goriškem čimprej razširila — osobito na Tolminskem, ako je tam še nimajo — pripravljen sem sem odstopiti bodočo spomlad brezplačno vsakemu sadje-rejcu njene cepiče in odposlati jih po pošti kot vzorec brez vrednosti, ako se pisмено za to zglašl in doda naročilnemu pis-mu znamko 10 vinarjev.

R. Dolenc.

Rahljanje zemlje z razstrelbo.

Piše H. Humek, dež. sad. učitelj v »Kmetovalcu«.

(Nadaljevanje.)

2. Razstrelivo in potrebščine.

Za razstrelbo zemlje hodita v poštev v Avstriji edino dve vrsti razstreliva, in sicer »Dinamom I.« in »Amonal«. Obe spadata k takozvanim varnostnim razstrelivom, ker sta izdelka sama na sebi popolnoma brez vsake nevarnosti. (Na Ogrskem rabijo enak izdelek po imenoma »Astralit«, v Nemčiji pa ga zovejo »Romperit« in »Monahit.«)

V naslednjem bomo govorili le o Dinamonu I., ker je pri nas edino ta preparat vpeljan v praktično rabo in se je na vse strani najbolj obnesel.

Dinamon I. je sivkast prah, napolnjen v zelene, 23 ali 30 mm debele ter 15 ali 18 cm dolge popirnatе cevke, ki drže po 50 ali 100 g razstreliva. Take zvitke imenujemo dinamono ve patrone. Po 10, oziroma 20 takih patron je zavitih v popirnat zavoj, ki tehta neto 1 kg, in po 20 takih zavojev je vloženih potem v solidno izdelane in dobro zaprte lesene zaboje. Manj kakor 1 zaboj se ne oddaja.

Dinamon izdeluje in prodaja edino c. kr. vojna uprava. Seveda ima za razpečavanje svoja zastopstva. Glavno zalogo za avstrijske dežele ima tvrdka bratje Böhler & Co., Dunaj I, Elisabetstrasse 12—14. Za Kranjsko ima zalogo E. Hamerschmidt, koncesioniran založnik razstreliva v Ljubljani. Cena dinamonu je 185 K za 100 kg z zabojem vred. Zaboj za 20 kg pride torej na 37 K. V enem takem zaboju je 200 velikih (po 100 g), ali pa 400 manjših (po 50 g) patron, torej velja ena patrona s 100 g 18½ h in s 50 g vsebine 9¼ h. Naboj z eno večjo patrono z vso opremo vred stane kakih 25 h, naboj z malo patrono pa okrog 16 h. Vojna uprava pa resno namerava te ce-

ne tako znižati, da bo velika patrona prišla na 10 h, mala pa na 5 h. Še enkrat poudarjam, da veljajo naznačene cene le za cele zaboje, ker se posamezni zavitki ali celo posamezne patrone ne oddajajo.

Dinamon I. je neka moki podobna zmes, ki ji je glavna sestavina amonijev soliter. (Bistvena sestavina dinamita je pa nitroglicerini.) Samobsebi je izdelek popolnoma brez nevarnosti. Niti s tolčenjem, niti s trenjem ali na kak drug mehaničen način ga ni moči pripraviti, da bi se razpočil (eksplodiral). V najhujši žerjavici se ne razpoči, in če ga prižgemo, gori mirno, s sajastim plamenom, brez sledu kake razstrelbe. Dinamon tudi ne zmrzne in se vsled tega lahko brez skrbi rabi ob najhujšem mrazu. (Dinamit zmrzne in je tak silno nevaren.) Vsled teh lastnosti dinamon po pravici zasluži pridevek **v a r n o s t n o r a z s t r e l i v o**. Zato se pa lahko tudi dobiva brez vsakršnega dovoljenja v poljubni množini. Razpošiljati se sme po železnici ali po pošti, kakor vsako drugo blago. Edino občutljiv je proti mokroti, zato se more hraniti v suhem prostoru in pa ločen od drugih razstrelivnih snovi, posebno od užigalnih kapic, to se pravi, da dinamon in užigalne kapice nikdar ne smejo biti skupaj v enem zavitku (ali pa skupaj v isti omari, na isti polici, v istem predalu itd.). Najbolj varno je, da imamo shranjene užigalne kapice v drugem prostoru (v drugi sobi) kakor dinamon.

Dinamon se da na tri načine pripraviti do tega, da se razpoči ali eksplodira, in sicer z užigalno kapico, električnim užigalom, ali pa z fulminantno vrvico. Električno užigalo je najdražje, ker je treba zato posebnega, dragega električnega stroja in dolgih električnih žic. Zato bomo rabili za posamezne strele izvečine le užigalne kapice št. 6., za več podkopov, ki naj se razpočijo hkrati, pa do skrajnosti varno fulminantno vrvico.

Užigalna kapica je pri razstreljevanju **n a j n e v a r n e j š i p r e d m e t** in je treba največje pazljivosti, kadar imamo opravka z njo. Taka kapica je $3\frac{1}{2}$ cm dolga in 6 mm debela medena (mesingasta) cevka, ki je na enem koncu zaprta in skoraj do polovice napolnjena z belo rastrelivno zmesjo.

Kako moč ima taka kapica, če se razpoči, vidimo iz tega, ker prebije 5 mm debelo svinčeno ploščo, kakor bi jo prevrtal.

Pri rabi užigalne kapice moramo strogo paziti, da nam ne pade na tla, da ne stopimo nanjo in da ne pride v roke lahko-miselnim in nerodnim ljudem ali celo otrokom. Naravnost blazno bi bilo na primer s kakim trdim predmetom drezati pri odprtem koncu v tulec ali celo praskati razstrelno snov. Ob takem ravnanju bi se kapica lahko razpočila, in nesreča bi bila gotova. Istotako nevarno je v bližini kapic prižigati užigalice, kaditi tobak (pipo, smotke, cigarete).

Ob pametnem in previdnem ravnanju so pa tudi užigalne kapice dosti varne, zlasti potem, ko se privadimo na njihovo rabo. Dobijo se v istih zalogah kakor druga razstreliva. Za naše namene je najprikladnejša št. 6. Cena jim je po 4 h za komad. Vsled nevarnosti, ki je združena z njihovo rabo, jih moremo dobiti le z dovoljenjem pristojnega okrajnega glavarstva. Tako dovoljenje da okrajno glavarstvo vsaki neoporečeni osebi, in sicer brez plačilo. Hranimo jih v primernih škatljicah, tesno vležene med vato, na suhem, hladnem prostoru in — še enkrat poudarjam — strogo ločene od dinamona.

Poleg užigalnih kapic potrebujemo pri razstreljevanju še navadno (angleško) užigalno vrvico. Meter dolg kos vrvice gori približno 80 sekund in stane 3 h. Iz poznejšega popisa bo razvidno, kako opremimo dinamonovo patrono z užigalno kapico in vrvico.

Nekaj novega je od vojnega ministrstva patentovana fulminantna užigalna vrvica. Z njo lahko hkrati užgemo neomejeno število podkopov (min) prav tako, kakor z električnim užigalom, le s tem razločkom, da je oprema neprimerno preprostejša in lažja in da je pri takem užiganju popolnoma izključena vsakršna nevarnost. Edina slaba lastnost te vrvice je, da je zelo draga; meter stane namreč 16 h.

Pri razstreljevanju zemlje potrebujemo poleg naštetih in opisanih predmetov še železen ali jeklen drog, da z njim zemljo navrtamo od pol do poldruega metra globoko. Drog naj bo zato primerno dolg in imej okrog 30 mm premera.

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Poskrbi, da bo klet med vrenjem mošta dovolj topla. Letos je nastopilo že zgodaj precej mrzlo vreme, zato bo moral misliti

marsikak vinogradnik na to, da priskrbi moštu primerno toplino, sicer se mu lahko zgodi, da mošt v jeseni ne povre popolnoma in da se mu vsled tega vino ne bo zlepa učistilo, oziroma, da bo nadaljevalo z vrenjem šele spomladi, ko se zrak zopet segreje. Tak nepopolnoma povret mošt se noče učistiti, se vedno moti in včasih se celo vleče ali teče tiho kakor olje.

Da se to prepreči, naj se pazi na to, da se ne bo trgalo grozdje v prehladnem vremenu in ne o premrzlem dnevnem času. Poskrbi naj se nadalje, da bo vsaj klet, v kateri ima mošt vreti, dovolj topla. Da se bo toplota kleti lahko kontrolirala, naj visi v vsaki vrelni kleti toplomer. Najprimernejša toplota kleti za burno vrenje mošta je 15—20° C, če je mošt mrzel nič ne de, če ima klet celo 25° C. Pazi naj se, da bo imel mošt vsaj 12 do 15° C, ko se ga spravi v hram.

Da se doseže ta toplota pri moštu, mora se paziti na to, da se hram med vrenjem mošta preveč ne odpira, osobito pa o mrzlem dnevnem času in o mrzlem vremenu. Ako ne dosežeš z zapiranjem oken in vrat zaželjene toplote, ne preostane drugo, kakor da postaviš v klet kakšno peč in jo po potrebi zakuriš, pazi pa, da ne bo peč preblizu posode z moštom. Kolikor mrzlejši je mošt, tolikor bolj močno bo treba kuriti. Če nisi v stanu s kurjenjem doseči primerne toplote, segrej del mošta v snažnem kotlu na 40° C t. j. za toliko, da postane moran in zlij ga na to v ostali mošt. To ponovi tolikokrat, dokler opaziš, da je narasla toplota vsemu moštu na 12—15° C. Nikar pa ne smeš mošta, ki ga segrevaš, segreti nad prejomenjeno toplino nad ognjem, ker dobi duh oziroma okus po prežganem sladkorju, sicer pa pazi tudi, da ne boš segreval mošt nad ognjem, marveč nad žerjavico, sicer dobi duh po dimu.

Kmetovalčeva opravila v mesecu oktobru.

Na d o m u: Grozdje se masti, mošt potaka in tropine se izprešavajo. Kuha se žganje. Po končanem izdelovanji vina oziroma mošta se posoda in oprava, ki se je rabila za trgatev, skrbno osnaži, v senci in na prepihu posuši, nato shrani na primernem prostoru in če treba tudi požvepla, a hram naj se osnaži in dene vse v red.

Zimsko sadje se spravlja in sicer v dovolj zračne in suhe ter bolj temne prostore. Sadje naj se ne deva na kupe, marveč naj se razširi po deskah, katere so se pognile s suho in zdravo slamo. Gnilo in črvido sadje naj se skrbno loči od zdravega.

Turšica se slači, ajda se mlati.

Živino naj se polagoma priuči z zelene na suho klajo. Če se poklada pesa ali pa navadna repa, naj se pokladajo obenem tudi dobri žitni otrobi ali pa sezamove ali orehove tropine, ali pa vsaj detelja, kajti sama pesa živini ne zaleže dovolj. Premeri krmo na seniku in zvagaj korenstvo ter preračuni, kolikor živine lahko prehraniš čez zimo.

Na polju: Turšica, ajda, repa, pesa, korenje in kapus se spravlja in ozimina se seje. Preden se ozimina poseje, naj se namoči v raztopini modre galice, da se pomori snet in druge škodljive glivice, ki bi se slučajno nahajale na zrnju. Če zvažaš gnoj na polje, raztrosi ga koj in podoraj čimprej mogoče. Ako zlučas gnoj kar na kupe po njivi, se ti gnojni kupi v slučaju dežja na mestu izlužijo, kar je pa zelo napačno. Na teh mestih bo žito prebujno rastlo in polegavalo, na drugih, kamor si vrget izpran gnoj, morda pa prekuerno rastlo.

V vinogradu se trgategv dokončava. Ko grozdje trgaš, odbiraj gnilo in bolno in devaj ga posebej, a tudi zmasti ga posebej. Ko si grozdje potrgal in zmastil, preišči ga takoj na sladkor. Če se ti zdi, da ima mošt premalo sladkorja, ne pomišljaj predlogo, marveč poskrbi takoj za dovoljenje in dodaj mu sladkorja dokler še vre. Nikar pa ne sladkaj mošta, ko je burno ali celo tiho vrenje pojenjalo t. j. ko se je mošt že spremenil v vino, kajti v ti mrzli tekočini sladkor ne more povreti in tak mošt oziroma vino ti bo delalo preglavico spomladi, ker bo nadaljevalo z vrenjem šele o pomladanskem toplem času. Če ti začne mlado vino spomladi znova vreti, je nevarno, da se ti spridi. Če leži takšno vino na drožah, se ti skali in se zgosti, če je na čisto pretočeno in pustiš veho odmašeno, je pa nevarno, da ti vino cikne. Ker smeš dodajati alkohol vinu, če je zbolelo, ne pa zdravemu vinu, zato poskrbi za njegovo moč ali zadostno množino alkohola že v jeseni in sicer s tem, da mu dodaš primerno množino trsnega sladkorja. Če je le mogoče poskrbi za to, da bo imel mošt vsaj 16 odstotkov sladkorja.

V starem vinogradu ni sedaj posebnega dela; z obrezovanjem počakaj, dokler listje odpade. Z rigolanjem za nove vinograde lahko pričneš, obenem pa poskrbi tudi za primerno vrsto žlahtnih trt, cepljenih na takšno ameriško podlago, kateri rigolana zemlja prija. Nikar ne sadi novih trt takoj na prostor, kjer si izkopal opešane — slabe trte, ampak stare trte korenito odstrani in počakaj z novim nasadom najmanj 3 leta, da v zemlji ostale trtne korenine strohne. Sicer je najboljše, če uporabiš za nove trtne nasade novino.

V s a d o v n j a k u: Na drevju puščeno sadje poberi, a pazi pri obiranju, da se sadje ne udari ali potolče. V tem mesecu začni privezavati na češnjeva debela papirne pasove, katere namaži s kakim lepivom. Najbolje lepivo za lovenje pedicev pa je in ostane le takozvani »Tree Sticky«. To mazilo se dobi izključno le pri »Gor. kmet. društvu v Gorici«. Če ti denarna sredstva dopuščajo, nastavi te lepivne pase na vsak način tudi na debela drugega sadnega drevja, kajti pedici se ne lotijo samo črešnji, ampak tudi drugega sadnega drevja.

S starejih sadnih dreves odstrani vse nepotrebne veje, t. j. takšne veje, ki se ob druge drgnejo, ki stoje preveč na gostem, osebno pa glej, da odrežeš ali odžagaš vse suhe in polomljene veje. O ti priliki ne pozabi pa, da je treba tudi sadnemu drevju pognojiti, če hočeš, da obrodi. Če prav drugega gnojila nimaš, zalij ga vsaj z gnojnico in sicer naredi pod drevesnim kapom, če raste drevo v travi, z železnim drogom 30 do 50 cm globoke luknje in nalij v nje z vodo stanjšane gnojice. Na vsak štirjaški meter se priporoča uporabiti pri poletnem in zimskem oziroma pomladaskem gnojenju po 5 l gnojnice. Ker pa vsebuje gnojnica premalo takih redilnih snovi, ki jih drevo potrebuje, je dobro, če uporabiš obenem tudi kalijevnata in fosfornata umetna gnojila. Na vsakih 10 do 15 škropilnikov ali zalivalnikov gnojnice dodaj op 2 do 3 kg superfosfata in enako množino 40% kalijeve soli.

Če hočeš uporabiti za gnojenje sadnega drevja samo umetna gnojila, potem zadostuje za mlado drevo po 0.20—0.50 kg žvepleno-kislega amonijaka, 0.25—0.50 kg 40% kalijeve soli in 0.25—0.50 kg superfosfata. Za stareje drevo vzemi $\frac{3}{4}$ —1 kg 40% kalijeve soli, 1—1 $\frac{1}{2}$ kg Tom. žindre ali pa superfosfata in $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ kg amonijevega sulfata. V tem mesecu lahko izkopaš

tudi jame za jesensko ali pa pomladansko sajenje sadnega drevja.

Na vrtu: Če zimske špinače in solate za zgodnjo pomladansko uporabo še nisi vsejal, vsejaj njihovo seme čimprej v gorke lege. Ker postaja precej mrzlo in gotovo v kratkem pade slana, spravi vso občutljivo povrtnino v zavetje, morda celo v klet ali v kako drugo shrambo. Cvetlice, ki jih nameravaš prezimiti, deni v lonce in spravi jih še za časa pod streho.

Na travniku: Če otave še nisi spravil, stori to čimprej mogoče. Če ni travnik premoker, pobranaj ga dobro in če je pust, raztrosi obenem na vsak hektar kakih 500 kg Tomasove žindre in 500 kg kajnita. Namesto slednjega vzameš pa lahko 40% kalijevo sol in sicer na hektar 150 kg.

V gozdu: Če nameravaš v gozdu podsajati, je sedaj najboljši čas za to. Proti koncu meseca se začenja z zimsko sečnjo. Nabira se želod, kostanj, bukov žir itd.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Imam precej raznega sadnega semena, ki bi ga rad šele spomladi posejal, zato prosim nasvetujte mi, kako naj ga hranim čez zimo. (F. pl. R. v K.).

Odgovor: Za sejanje jabolčnih in hruškovih pešk je pač pozna jesen, namreč ko začne zemlja nekoliko zmrzovati, najprimernejša. Spomladansko sejanje pešk je prvič protinaravno, z druge strani pa uničijo spomladi posejane peške miši prav rade. Svetujemo Vam toraj, da zgoraj navedena semena že pozno na jesen vsejete.

Vse drugače pa je s sadnimi koščicami, t. j. koščicami češpelj, sliv, črešenj, breskev in mandljev. Češplje in slive je sicer najbolje razmnoževati s pomočjo koreninih odrastkov ali protja, ker njihove koščice prav nerade izkale. Če pa hočete češplje in slive razmnoževati s koščicami, potem je treba, da ravnate s temi, kakor tudi s koščicami črešenj, breskev in mandljev na ta-le način: Koščice se posuše najprej v senci, ko so se osušile, vzame se kak zabojček ali pa večji lonec, dene na dno kaka dva prsta na debelem peska, nanj za prst na debelem koščic, vrh teh zopet prst na debelem peska in zopet prst na debelem koščic itd., dokler se zabojček ali lonec napolni. Nato se zaboj-

ček s pokrovom zabije ali lonec s kakim pokrovom trdno pokrije in zakoplje tako globoko na prostem v zemljo, da zmrzal ne pride do koščic. Takemu ravnanju s koščicami se pravi stratificiranje. Stratificirati se morajo koščice zato, da potem rajši izkale, kajti, ko bi se posejale že v jeseni ali pa šele spomladi nestratificirane, izkali jih le malo ali včasih celo prav nič.

Pri češpljevih in črešnjevih koščicah zadostuje, da se vložijo čez zimo na opisani način v pesek in posejejo spomladi še preden izkale. Razen pospešitve kalenja pa ima stratificiranje breskvinih in madljevih koščic, tako tudi orehov in pitanega kostanja še drug namen. Kakor Vam je gotovo že znano, napravljajo ta sadna plemena dolgo, močno srčno korenino, katera zelo ovira pravilno izkopavanje drevja za presajanje na stalno mesto. Če se hoče srčno korenino ohraniti celo, treba je korenine zelo globoko razkriti, kar pa stane mnogo časa in truda, ako se pa koren drevescu preseka, se malokatero takšno drevo s presekanim koreninom sprime. Pri teh semenih je toraj najbolje s sajenjem počakati tako dolgo, da izkalijo. Ko so ta semena izkalila, nese se zaboj na mesto, kjer se hoče vsaditi, vzame izkaljeno seme sproti previdno iz peska, mu korenščak do polovične dolžine odščipne in nato šele vsadi v luknjo s klinom napravljeno.

Osebne vesti.

Osebne vesti. Njegovo c. in k. Apostolsko Veličanstvo je podelilo z Najvišjo odločbo z dne 18. IX. t. l. naslov in značaj višjega nadzornika, g. Adolfu Bneschovsky-ju nadzorniku c. k. kmet. kem. poskuševališča v Gorici.

Minister za poljedelstvo je imenoval nadzornika pri c. k. kmet. kem. poskuševališču v Gorici g. Frana Gvozdenciča višjim nadzornikom ad personam.

P O R O Č I L A.

Sprejem gojenk na deželno, kmetijsko - gospodinjsko šolo na Vrhniki pri Ljubljani. Dne 1. novembra t. l. se prične na ti šoli nov zimski tečaj, ki bo trajal 6 mesecev. V tečaj se sprejemajo dekleta iz vseh dežel, ki so dovršila 16. leto. Dekleta morajo stanovati v zavodu, kateri je pod nadzorstvom šolskih sester in plačajo, za hrano, stanovanje in drugo, mesečno 30 K. Pouk je brezplačen. Dekleta se poučujejo v vseh gospodinjskih strokah, posebno pa v vzgojeslovju, zdravstvu, domačem knjigovodstvu, v za gospodinjo neobhodno potrebnem računstvu, poslovnem spisju, veronauku, kakor tudi v praktičnem in teoretičnem gospodinjstvu, vrtinarstvu, sadjarstvu, živinoreji, prešičereji, mlekarstvu, perutinarstvu, kuhanju, pranju, likanju, šivanju, krojnem risanju itd.

Na zavodu poučuje sedem učnih moči in poleg šolskih sester še deželni kmetijski veščaki.

Ta gospodinjska šola je največji zavod te vrste na Slovenskem in ga je priporočati vsem onim dekletam, ki se hočejo v kratkem času in z malimi troški izobraziti v gospodinjstvu. Posebno se priporoča različnim ženskim društvam, da opozore spretna dekleta na ta zavod, ker jim bodo po dovrstitvi tega tečaja dobre sodelovalke in voditeljice društev. Gojenke se uče poleg strokovnih predmetov tudi splošne izobrazbe. Ker se je v tekočem letu celo šolsko poslopje popolnoma prenovilo in si je naročilo vodstvo mnogo najnovejših učil, zato se sme vsaka gojenka in z njo tudi njeni oskrbniki oziroma stariši tolikor bolj nadejati najpovoljnejših uspehov.

Vsa nadaljna pojasnila daja vodstvo deželne kmetijsko-gospodinjske šole.*)

*) Voditeljica te šole se je tzučila v Haagu na Bavarskem v vseh gospodinjskih strokah in zna zato šolo tudi uspešno voditi. Vsled tega naj nobeno dekle, katero se želi izuriti v gospodinjstvu, ne zamudi te prilike.

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonijev sulfat z 20 $\frac{1}{2}$ % dušca, posušen in semlet kv. po 38 K, kg pa po 40 vin.

Kalijevo sol 42 odstotno kvintal po 13 K 50 v;

Superfosfat s 14—16% v vodi raztopne fosforove kisline, kvintal po 7 K;

Tomaževo žlindro znamke »Zvezda« in sicer zajamčeno 16% po 6 K, 17% kv po 6 K 38 in 18% kv po 6 K 76 v:

Modro galico najboljše kakovosti, angleško in sicer zajamčeno z 99 odstoki, v celih sodih po 67 v, na drobno po 68 v kg.

Fichtenin agra, sredstvo zoper razen mrčes na rastlinah in živalih $\frac{1}{4}$ kg po 1 K;

Orehove semlete tropine zajamčene s 56% beljakovin in tolšče, v vrečah po 75 kg, po 22 v z vrečo vred.

Klajno apno in sicer präcipitat s poprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je citratno raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, na drobno pa po 28 v kg,

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinej za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju v zimskem času kg po 80 vin.

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi pristne drobne otrobe, sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice, trtne škropilnice itd.

Sprejemajo se tudi naročbe na cele vagone Tomaževe žlindre in sicer do 30. novembra t. l. V celih vagonih (10.000 kg) se oddaja žlindra po naslednjih cenah: 16% po 5 K 44 v, 17% po 5 K 78 v in 18% po 6 K 12 v.

Cene za žlindro na debelo ali na cele vagone je razumeti franko postaja Trst, t. j. naročnik plača le toliko vozarine, kolikor bo znašala iz Trsta do doma.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko tu navedene kmetijske potrebščine po zgoraj navedenih cenah pri »Centralni podružnici za Kras« v Sežani.

Opozarjamo p. n. društvenike, da naj naročajo vse gospodarske potrebščine pri društvu pravočasno, ter naj se ozirajo

pri naročbah na objave v društvenem glasilu pod naslovom »Društvene vesti«. Društvo ima v svoji zalogi le one kmetijske potrebščine, ki so navedene v »Prim. Gosp.«, zato naj se onih predmetov, ki niso v njem navedeni, sploh ne zahteva.

VII - 1207 - 13.

Natečajni razglas.

Na c. kr. visoki šoli za živinozdravništvo na Dunaju ima se s 1. januarjem 1914. podeliti sedem državnih štipendijev v letnem znesku po šesto (600) kron, kateri so namenjeni za slušatelje štiriletnega tečaja na visoki šoli za živinozdravništvo in katere podeli c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje sporazumno s c. kr. poljedelskim ministerstvom.

Uživanje teh štipendijev, kateri se izplačujejo v mesečnih obrokih dekursivno, je odvisno od lepega vedenja in dokaza, da je slušatelj v tistih semestrih, v katerih se ne obdržavajo tentamina, položil kolokvije iz najmanj dveh predmetov s povoljnim uspehom; nadaljno uživanje štipendijev more se podaljšati po dokončanem četrtem tečaju še za tri mesece v svrhu položitve strogih izpitov.

Prosilci za te štipendije naj vložijo svoje prošnje pri rektoratu c. in kr. visoke šole za živinozdravništvo na Dunaju najpozneje do 31. oktobra 1913, priloživši jim krstni (rojstni) list, spričevalo avstrijskega državljanstva, spričevalo o cepljenju koze, ubožni list, spričevalo o zrelosti za obiskovanje visokih šol ali tako z uspehom že dovršenih tečajev c. in kr. visoke šole za živinozdravništvo.

Od c. kr. namestništva.

Trst, dne 17. septembra 1913.

Razglas.

Naročbe ameriških trt iz državnih trtnih nasadov Primorja za dobo sajenja 1913—14.

Iz državne trtne zaloge na Primorskem se na spomlad 1914 proti plačilu odda nastopna množina ameriških trt pod temi-le pogoji in sicer:

1. 20.000 cepljenih raznih evropskih vrst, cepljenih na velikolistno Riparjo in Rupestris montikolo.

2. 300.000 korenjakov (bilf) velikolistne Riparje in Rupestris montikole.

3. 800.000 kolči (reznic) velikolistne Riparje in Rupestris montikole.

Cene trt za 1000 komadov so te-le:

a) ameriške cepljenke stanejo 140 K;

b) ameriški korenjaki (bilfe) za revnejše vinogradnike 10 K, za premožnejše 30 K;

c) ameriške kolči za revnejše vinogradnike 5 K, za premožnejše 16 K.

Potrebo revnejših vinogradnikov, koji naročijo trte po znižani ceni, mora županstvo vestno in resnično potrditi.

Cepljenke oddajale se bodo posameznikom le v manjših množinah, glavno v svrhu razširjenja boljših trtnih vrst.

Ako stranka naroči več nego 500 komadov korenjakov (bilf) ali več nego 2000 komadov kolči, si namestništvo pridržuje pravico, zaproseno množino trt primerno številu naročb znižati.

Trte je naročiti najkasneje **do 31. oktobra t. l.** potom občine pri kateri se v to svrho nahajajo posebne tiskovine. Poznejša naročila se ne bodo vpoštevala. Vsak naročnik trt naj v dotičnem naročilnem izkazu v razpredelu za pripombe pristavi lastnoročni podpis. Županstvo mora izpolnjene naročilne pole takoj poslati pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu (c. kr. namestništvemu svetniku v Trstu, magistratu v Rovinju), da jih predloži c. kr. namestništvu.

Trte oddajale se bodo samo primorskim vinogradnikom. Trgovci s trtami so izključeni od dobave prej označenih trt.

Cene se razumevajo od nasada v Tržiču (Monfalcone) oziroma Kanfanaru. Dotični znesek je položiti pri prejemu trt ozi-

roma Kanfanaru. Dotični znesek je položiti pri prejemu trt ozi povzame z embalažnimi in dovoznimi stroški vred, ki se zaračunajo po lastni ceni.

Vsak naročnik navedi natančno: 1. razločno pisano ime, bivališče h. št. in poklic; 2. davčno občino, v kateri se nahaja vinograd ki ga je obnoviti; 3. zaželjeno vrsto in množino trt; 4. železniško in poštno postajo, kamor naj se pošljejo trte.

Ako bi bila zahtevana vrsta že pošla, ali če bi je ne bilo več v zadostni količini, nadomesti se ista z drugo.

Trte je takoj po sprejemu pregledati; morebitne pritožbe je nemudoma prijaviti tukajšnemu c. kr. nadzorniku za vinogradništvo. Na pozneje prispele pritožbe se ne bode oziralo.

Slednjič se opaža, da se ameriške trte načeloma ne bodo oddajale brezplačno. Izvzeti so samo slučaji, v katerih se manjši vinogradniki zavežejo, da naredo ameriške matičnjake v svrhu pridelovanja podlag.

Prošnje za brezplačno prepustitev ameriških korenjakov v omenjeno svrho je vložiti do zgoraj navedenega roka naravnost pri c. kr. namestništvu.

Trst, 6. septembra 1913.

O d c. kr. namestništva.

Na novo priglašeni za pristop „Gor. kmet. društvu“.

1. Lasič Ivan — Renče 374	5. Novak Josip — Kazlje 49 — Sežana
2. Černe Ciril — Sv. Gora — Solkan	6. Blažica Ivan (Klajne) — Št. Peter pri Gorici 268
3. Skolaris Venceslav — Vipolže 51 — Kozana	7. Hvala Miha — Kneža 191 — Podmelec
4. Cučiat Josip — Št. Peter pri Gorici 182	8. Žigon Josip — Zagrajec 20 — Komen.

